

Skupaj je
bolje!

Dreamlike
Neighbourhood older people
connect in their
community

Zgodbe sanjskih
sosesk
Priročnik

Vsebina

Pogledi

O priročniku 3

Načini

Naše zamisli in vrednote 4

Situacije

Projekt in različni konteksti 7

Skupnosti

Kaj sosedске skupine
so ali kaj bi lahko bile 15

Koraki in zgodbe

Spoznanja iz projekta 22

Pripomočki

Pregled spletne
zbirke virov 30

www.
dreamlike-
neighbour-
hood
.eu

Vse objave projekta
Dreamlike Neighbour-
hood lahko brezplačno
prenesete z naše
spletne strani.

Potrebujemo soseske, ki so namenjene prebivalcem, takšne, ki prebivalce naredijo vidne. Soseske, ki nas, četudi se med seboj razlikujemo, vabijo, da se smiselno povežemo drug z drugim, da prispevamo svoje zamisli in talente ter soustvarjamo svoje (socialno) okolje. Soseske, ki nam dajo moč, da živimo in se staramo doma.

S tem priročnikom želimo prispevati k takšnim »sanjskim« soseskam. Želimo biti navdihujoči in motivirati tiste, ki si želijo, da bi se njihove »sanje« uresničile. Zbrali smo zgodbe o tem, kako skupaj ustvariti podporne soseske. Napisali smo jih, in sestavili smo jih, za vse, ki delajo s starejšimi. Za krajevne organizacije (npr. občinske oddelke za socialne zadeve, civilno družbene pobude, centre za socialno delo ali centre dnevnih dejavnosti starejših itd.). Zgodbe smo zapisali za zaposlene in prostovoljce, tako posameznike kot skupine (npr. načrtovalce politik, organizacije za izobraževanje odraslih in vplivneže), naše zagovornike. In kar je najpomembneje, ta priročnik govori o starejših samih in je namenjen njim, ki si želijo spoznati sosede, se z njimi srečevati in skupaj z njimi graditi skupnost.

S tem priročnikom želimo ustvariti zanimanje in navdihniti vse, ki želijo bolje spoznati praktične načine in metode, ki jih omenjamo na naslednjih straneh. Sestavili smo *Dreamlike Neighbourhood Online Resource Kit* (slov. Zbirko spletnih virov). V zadnjem poglavju priročnika podamo kratek pregled te zbirke dejavnosti v pomoč ljudem, ki se združijo in se povezujejo.

Priročnik daje vpogled v dve leti dela v projektu *Dreamlike Neighbourhood* (slov. Sanjska soseska). Dve leti razvoja in preizkušanja različnih dejavnosti starejših ali skupaj z njimi. Dve leti povezovanja, izmenjave izkušenj in zamisli, povezovanja in skupnostnega ustvarjanja. Izkušnje, ki so jih zbrale dokaj različne skupine v različnih okoljih in štirih evropskih državah. V priročniku so se znašle zgodbe sosesk in njihovih skupin, ljudi, ki te skupine »poganjajo« in podpirajo. Projekt *Dreamlike Neighbourhood* nam je nudil okvir za številna pomenljiva srečanja, ki gradijo skupnost.

Skupaj je bolje

Dobre soseske so dobre za vse: pripadamo jim, krepijo nam identiteto, varujejo nas. Po potrebi nam nudijo oporo – različnih vrst, nas branijo pred osamljenostjo in občutno prispevajo k temu, da se dobro počutimo in smo zdravi. Za veliko starejših – še posebej za tiste v visoki starosti – je soseska lahko še precej bolj koristna in pomembna. Tistim, ki so gibalno ovirani, ki niso zdravi in živijo sami ter tvegajo socialno izključenost, je krajevna skupnost dragocen vir podpore. Krajevne skupnosti so v njihovi bližini in so dosegljive peš.

V ravnotežju

Dobri odnosi so vzajemni. Ljudje si želimo doseči ravnotežje med dajanjem in prejemanjem in starejšim dobre soseske nudijo veliko pred-

nosti. Starejši lahko soseskam tudi veliko ponudijo, pod pogojem, da se tam počutijo dobrodošli, cenjeni in da so jim dane možnosti za sodelovanje.

Na Dan zemlje so udeleženci v Pragi delali v dobro skupnosti in ne le okolja. Timsko delo jim je omogočilo, da so se bolje spoznali in lahko so tudi klepetali.

Foto © Letokruh

Če bi radi zvedeli več o pomembnosti talentov in načinih za opolnomočenje starejših, ki jih naredijo vidne v organizacijah in skupnostih, berite o projektu **Nevidni talenti** na → www.invisible-talents.eu

Navezanost in družbene vezi ...

... ki se v soseski spodbujajo in negujejo, so dragocen vir opore v starosti:boljšajo počutje in kakovost življenja starejših in jim pomagajo premostiti osamljenost. Starejši tako ostanejo zdravi in živijo dlje.¹

1 Glej na primer: Julianne Holt-Lunstad et al.: Družbeni odnosi in tveganje smrti: Metaanalitični pregled, v: PLoS Medicine 7/7, 1–20. (samo nemško)

Z njimi, ne za njih

»Naša naloga je ustvarjati priložnosti in omogočiti ljudem, da se vključijo in prispevajo«.

— Dušana Findeisen,
so-mentorica slovenskih
sosedskih skupin

Najboljše možnosti za sodelovanje starejših so tiste, ki jih ustvarimo na podlagi njihovih želja, skupaj z njimi in ne zanje. Starejši sami najbolje vedo, kaj jim pomenijo srečanja in dejavnosti. V projektu *Dreamlike Neighbourhood* smo udeležence povprašali o njihovih pogledih in zamislih glede zasnove »sanjske soseske«. Odgovori so bili tako raznoliki, kot so bili vprašani sami, a nekatere odgovore je moč strniti. Dejali so, da si želijo:

- ☁ **imeti dejavno vlogo in sodelovati v soseski na temelju svojih zanimanj, s svojimi talenti in pogledi**
- ☁ **dobiti pozitivne izkušnje**
- ☁ **opravljati navdihujoče dejavnosti**
- ☁ **izmenjati z drugimi izkušnje in doživeti skupnost.**

Številni dobri učinki

»Prostovoljstvo je povezano z drugimi in s tem, da smo koristni drugim. Prostovoljske dejavnosti mi bogatijo življenje. V veselje mi je voditi obiskovalce po vrtu. Ljudje z vsega sveta pridejo obiskat naš botanični vrt. Tudi Ljubljančani pridejo. So moji sosedje, pa doslej niso vedeli, da Botanični vrt obstaja«.

— Helena, prostovoljka v
Botaničnem vrtu v Ljubljani

Prostovoljstvo ni pomembno le za posameznike, ampak je pomembno tudi za skupnosti in družbo kot celoto. Starejši, ki si prizadevajo za skupnost, uporabljajo skupnost, a od nje tudi veliko prejmejo. Skupnosti, ki upoštevajo potrebe starejših in vključujejo starejše, njihova zanimanja in talente, starejšim omogočajo, da se ti dobro starajo doma, pri čemer različne skupnosti bogatijo življenje vseh rodov.

Staranje doma in v sistemu pomenljivih krajev

»Soseska mojih sanj. Staramo se ne le v stanovanju temveč v sistemu pomenljivih lokalnih prostorov«.

— Objavljeno v Novicah Zveze društev upokojencev Slovenije²

Staranje doma je koncept življenja doma in v skupnostih – kar se da neodvisnega življenja v nasprotju z življenjem v institucionalni oskrbi. Za mnoge starejše je staranje doma vprašanje navezanosti, kontinuitete in družbenih vezi. Daje občutek varnosti in domačnosti – je v povezavi z domovanjem kot zatočiščem in skupnostjo kot virom. Starejši pa se ne starajo samo doma, temveč v sistemu pomenljivih krajev znotraj skupnosti, ki naj razpolaga z dovolj teritorialnega kapitala. Staranje zahteva okolja, ki so pripravljena na staranje prebivalstva in različne faze starosti.

Partnerji v projektu *Dreamlike Neighbourhood* se strinjajo, da je pomembno omogočiti starejšim, da se starajo lokalno (dejavno sodelovanje v lokalnem življenju ali vsaj opazovanje tega). Socialna vključenost je pomembna: ljudje želijo biti spoštovani, želijo, da jih drugi razumejo, da imajo dostop do krajev, kjer so lahko vidni in krajev, ki so odprti za vse generacije, tudi za njihovo, seveda.

»Javni prostori ne bi smeli biti izključujoči za starejše«.

— Marija Vovk, arhitektka

2 https://e-clip.pressclip.si/novi_eclip/article.aspx?SEED=7a7c9d49-c094-4805-95fe-9ff1380f7eaa826173134 (31.05.2022)

Ljubljana skozi njihove oči in znanje: sosedске skupine so se začele učiti o urbanizmu svoje soseske, o tamkajšnjih aktualnih dogodkih, pa tudi o deležnikih, odgovornih za konceptualizacijo javnega prostora.

Foto © Meta Kutin

Situacije Projekt in različni konteksti

V tem poglavju bi vas radi popeljali na potovanje v štiri različna mesta in tudi v štiri različne kontekste. Projekt *Dreamlike Neighbourhood* smo izvajali v različnih okoljih. Povsod se je izkazalo, da so okolja raznolika in imajo sebi lastne vire, ki jih velja uporabiti.

Na Dunaju so med rednimi »klepeti« o različnih temah udeleženci razkrili nekatere pogoste in različne poglede, osvetlili so talente in zanimanja ali pa so se bolje spoznali na nove in presenetljive načine.

Foto © queraum

V Avstriji je queraum sodelovala z Dunajskimi skladi za stanovanjske stavbe upokojencev (KWP). KWP drži roko nad več kot 150-imi klubi starejših na Dunaju. Ti se lahko srečajo v klubih na kavi in ob koščku torte in lahko sodelujejo v klubskem programu (npr. plesi, urjenje spomina, šport). Programe organizirajo upravljalci kluba in (prostovoljsko) klubsko osebje.

V zadnjem času želijo KWP uvesti nove dejavnosti, pritegniti k sodelovanju in doseči nove ciljne skupine ter dejavno vključiti obiskovalce klubov v skupno načrtovanje in organiziranje dejavnosti. Projekt *Dreamlike Neighbourhood* je bil tako deležen velikega zanimanja.

Skupaj z upravljalci in menedžerji je queraum ustanovila sosedsko skupino v klubu Hofferplatz 3 v 16. okrožju Dunaja. Klub se je odprl za javnost komaj poleti 2020. Zaradi covid-19 in z njim povezanih omejitev pa je bil klub zadnji dve leti zaprt in ni deloval. To je obiskovalcem preprečilo, da bi se dobro spoznali in se povezali drug z drugim.

Za več informacij o Dunajskih skladih **KWP** glej:

→ www.kwp.at

Združiti se in se povezati

»Poleg tega tu obiskujem še en klub in tam igram karte. Vendar se tam ne pogovarjamo, samo karte igramo. In pogovor pogrešam. Zato sem prišla sem, ker bi se rada pogovarjala, izmenjala izkušnje in se učila od drugih. In čudovito je, že dolgo se nisem tako smejala, kot sem se danes«.

— Elfriede, članica sosedske skupine na Dunaju

V začetku smo želeli ljudi združiti v sosedske skupine in jim pomagati, da se bolje spoznajo ter hkrati omogočiti novim obiskovalcem, da se med seboj povežejo in razvijejo občutek pripadnosti. Želeli smo nadgraditi, kar je že obstajalo, pa tudi spodbuditi nastajanje nove skupnosti.

V tesnem sodelovanju querauma z menedžerji klubov smo se odločili, da bo sosedska skupina sprva neke vrste »odprta klepetalnica« (»Plauderei«) – potekala bodo redna srečanja, namenjena posameznim vprašanjem (npr. potovanja, hišni ljubljenci, otroštvo, glasba, stari filmi itd.) in skupina bo sprejela vse, ki jih tak način dela zanima.

»Dobro je združiti ljudi. Lahko se pogovarjajo med seboj, kar sicer morda ne bi storili«.

— Helene, članica sosedske skupine na Dunaju

Krepiti sodelovanje

queraum je sodelovala tudi z Nachhaltigerjem ACHTSAMER 8 (»Trajna čuječnost 8.«).

V sodelovanju z Nachhaltiger ACHTSAMER 8. smo organizirali delavnico za starejše in vse, ki delajo s starejšimi in bi jih ta utegnila zanimati. Delavnico smo posvetili izmenjavi izkušenj, vzajemnemu učenju in razvoju skupnih dejavnosti in socialne vključenosti.

Poleg tega je queraum na Dunaju v sodelovanju z Nachhaltige ACHTSAMER 8 in ljudmi iz sosedsstva na Dan čuječnosti uvedla javno pripovedovanje.

Nachhaltiger ACHTSAMER 8. je projekt, ki krepi socialno podporo in solidarnost med prebivalci 8. dunajskega okrožja. Poseben poudarek je na podpori starejšim in prebivalcem z demenco ter na njihovih skrbnikih, da bi tako zgradili živo skrbstveno skupnost. Glej: → www.achtsamer.at

queraum. Raziskovanje na področju kulture in družbe je bila ustanovljena leta 2014. Od takrat dalje ta ustanova uspešno načrtuje, razvija, usklajuje, evalavira in podpira projekte na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni. Pomenljivost in praktična uporabnost raziskovalnih rezultatov ter izkušenj sta izjemno pomembni za queraum. Delovna področja te ustanove so tako raznolika, kot so ljudje, za katere ali s katerimi ustanova sodeluje (npr. osebe z raznolikim etničnim poreklom, iz različnih starostnih skupin – otroci, mladi, starejši –, s posebnimi potrebami in brez njih). Več informacij o: → www.queraum.org/en

Haag

Na Nizozemskem so projektni partnerji sodelovali s Skladom Woonservicewijken (Mreža za živo skrbstvo in blaginjo) iz Haaga in Stedelijke Ouderen Commissie (Mestni odbor za starejše – SOC).

The Stedelijke Ouderen Commissie (SOC) je platforma za interesne skupine starejših v Haagu. SOC gradi mrežo sosedskih skupin starejših, ki obravnava vprašanja v zvezi s sosesko.

Več: → www.socdenhaag.nl

Woonservicewijken Den Haag je mreža stanovanjskih podjetij, občinskih organizacij za oskrbo na domu in za blaginjo. Woonservicewijken deluje predvsem v ogroženih soseskah haaškega središča in haaškega Eskampa na jugozahodu Haaga. Na tako imenovanih »srečanjih za navdih« partnerji razpravljajo o vprašanjih, ki so še posebej pomembna za soseske. Mnogi prebivalci mislijo, da jih je vlada spregledala in težko dostopajo do storitev. Mreža poskuša ustvariti kombinacijo stanovanj, prostorov za srečanja, integrirano oskrbo in socialna omrežja, da bi lahko ozaveščala inboljšala samozadostnost prebivalcev. Več informacij o Woonservicewijken Den Haag na → www.woonservicewijken.nl

Priprava maroške hrane je prinesla več stikov v sosesčini, kjer živijo udeleženci v Transvaalu. Sosedom je bila v veselje.

Foto © Loes Hulsebosch

Dve različni soseski, dve dinamiki

»Vedno se dobro počutim, ko pridem sem. Čutim, da me prepoznajo in slišijo«.

—Paul, član sosedске skupine

Po zaključku raziskovanja smo se odločili, da bomo delovali v dveh soseskah, in sicer v Bouwlustu (jugozahod Haaga) in Transvaalu (v centru Haaga). Bouwlust je nastal po vojni kot soseska na obrobju mesta. Zgrajena je bila v 60-ih letih, in je zdaj sredi prenove in obnove. Nekoč je bila to lepa, vsem znana soseska. Danes se tam mnogi starejši počutijo osamljeni.

Sanjska četrt Bouwlust je nova sosedska skupina (Droomwijk), ki deluje v soseski sami in okrog osrednjega prostora, kjer se ljudje srečujejo. Skupina se včasih združuje z že obstoječo skupino. Skrbstvena

organizacija Saffier vodi ta center in ga želi iz kraja za dnevno varstvo preoblikovati v živahen skupnostni center soseske. Sprva se je skupina sestajala vsakih 14 dni in razpravljala o različnih elementih »prijazne starosti«. Udeleženci so skupaj odločili, koga bodo povabili na pogovor s skupino (npr. policista, skupnostno delavko). Skupina je želela ustvarjalno preživljati prosti čas.

»Dober občutek je, kadar lahko narediš kaj za druge in skupaj z njimi ter prispevaš k temu, da se soseska izboljša«.

—Ine, članica sosedске skupine

V Transvaal je razmeroma veliko priseljencev. Starejši priseljenci prihajajo predvsem iz Surinama (na Nizozemsko so prišli po osamosvojitvi Surinama), Turčije in Maroka

(delavci migranti v 60-ih in 70-ih letih). Novi prebivalci so predvsem priseljeni delavci iz Romunije, Poljske in Bolgarije. Starejši prebivalci se bojijo, da priseljenci ne bodo sprejeli njihovih vrednot in to jim povzroča negotovost. Starejši pa si tudi želijo prispevati k podobi in delovanju soseske.

Skupina Sanjska soseska Mandelaplein se je sestala v skupnostnem središču v transvaalski četrti v Haagu z obstoječo skupino, ki je že povezana s skupnostnim centrom Mandelaplein. Sestavljali so jo starejši moški priseljenci iz Maroka. Skupina se je želela učiti. Ta skupina je »določila« osebo za stik, ki naj govori v imenu skupine. Skupina se je sestajala vsak teden. Ta »skupina dejavnosti« – kot so jo poimenovali udeleženci – se je nekaj časa sestajala v skupnostnem centru Mandelaplein kot odprta skupina, ki se ji je lahko priključil kdorkoli.

»Pogovarjamo se o vsem, o skrbeh in o lepih stvareh. To nam pomaga, da se počutimo bolj svobodni in močnejši.«

—Chref, član soseske skupine

V obeh soseskah je projektni tim sodeloval z usposabljanjem izobraževalcev in usposabljanjem na delovnem mestu. Moderatorji so bili po koncu projektne obdobja usposobljeni za samostojno podporo skupinam. Inovativne oblike dela so bile uporabljene, da bi člani skupine bolje razumeli, da bi se učili, se povezali z drugimi in jim posredovali znanje in izkustveno znanje.

Med potekom projekta se je začela tretja skupina v drugem okrožju Haaga.

AFEdemy je zasebna družba z omejeno odgovornostjo in sedežem v Goudi na Nizozemskem. Ustanovljena je bila maja 2017 in od takrat je AFEdemy uspešno vključena v evropska omrežja in projekte. AFEdemy je bila ustanovljena za izvajanje celovitega koncepta Starosti prijaznih mest Svetovne zdravstvene organizacije, zato je poslanstvo AFEdemy graditi zmogljivosti nacionalnih, regionalnih in lokalnih deležnikov na področju pametnih, zdravih in starosti prijaznih okolij (SHAFE). Glavne ciljne skupine za usposabljanje in svetovanje SHAFE so starejši odrasli, javni organi, arhitekti, zdravstvene ustanove, agencije za raziskovanje in razvoj IKT. Za več informacij si oglejte: → www.afedemy.eu

V *Dreamlike Neighbourhood* je tim AFEdemy sodeloval z Loesom Hulseboschem (z izvedenko za gradnjo skupnosti in članom odbora Woonservicewijken, Haag), z organizacijo za dolgotrajno oskrbo Saffier in skupnostnim centrom Mandelaplein.

Okvir za delovanje sosedskih skupin v Pragi je že uveljavljena neprofitna organizacija Letokruh in njeni starejši prostovoljci.

Bogate možnosti izbire

Sosedska skupina Letokruh se je redno sestajala na različnih krajih. Medse je vabila zunanje strokovnjake (npr. arhitekta). Člani skupine so se sprehodili skozi stare dele mesta (ogled je pripravil in vodil eden od udeležencev). Obiskali so virtualno resničnostno sobo ali pa so se srečali v sodobni telovadnici in so imeli priložnost učiti se osnov joge za starejše. Organizatorji so skupini želeli ponuditi različne dejavnosti, poglede in informacije, da bi lahko vsak član skupine izbral, kar ga zanima.

Ozračje v skupini je bilo sproščeno – varno je bilo govoriti o spominih in osebnih izkušnjah – in skupina je nenehno rasla. Imela je okrog 15 aktivnih udeležencev. Zanimivo je, da so udeleženci tvorili svojo skupino in skupaj uživali v različnih dejavnostih (npr. obisk gledališča, sprehodi). »Odkar smo začeli, vidimo, da so se člani skupine zelo zblížali. Na začetku smo jih vodili na različne kraje in zdaj začenjajo urejati sami svoje lastne dejavnosti in nas vabijo s seboj«. (projektni tim Letokruh)

»Sosedska skupina nam je znova odprla okno v svet. Zdaj se nam zdi svet drugačen. Oživeli smo«.

—Marta, članica
sosedske skupine v
Pragi

Skupino starejših prostovoljcev **Letokruh** sestavljajo posamezniki, ki si želijo pomagati drugim, npr. tako, da berejo otrokom v vrtcu in šoli, da obiskujejo osamljene starejše, da pomagajo v knjižnicah in zavetiščih za živali ali delujejo kot turistični vodniki. Poznajo življenje v skupnosti. Sestajajo se predvsem v Dobroklubu, ki je nastal kot novi prostor srečevanja, novi klub organizacije. To je kraj, kjer se starejši lahko srečujejo, navdihujejo drug drugega, se motivirajo, se lahko udeležujejo izobraževanja (npr. jezikovnega izobraževanja, predstavitev zgodovine, politike in kulture) in so del različnih dogodkov. Njihovo sodelovanje v programu *Dreamlike Neighbourhood* je način, da sosesko bolje spoznajo, da se bolj povežejo med seboj in z drugimi. Za več informacij o Letokruh in njegovem področju dela si oglejte stran: → www.letokruh.eu

Gradnja sodelovanja

Letokruh je sodeloval s skupino Passerinvest, ki je postala pomemben projektni partner Letokruha. Zahvaljujoč njihovi podpori je projektna skupina organizirala več srečanj na različnih mestih – obisk najvišjega poslovnega objekta Filadelfija, organizacija srečanja v Bethany, v športnem centru Brumlovka. Passerinvest je skupini omogočil srečanja z urbanisti in arhitekti okrožja, kjer se nahaja

sedež kluba Letokruh in kjer živijo starejši, ki so tako imeli priložnost podati svoje mnenje o tem, kaj bi cenili v prihodnjem razvoju kulturnih in prostočasnih dejavnosti.

Drugi veliki podpornik neprofitne organizacije Letokruh in projekta *Dreamlike Neighbourhood* je bila Mestna občina Praga 4. Skupaj z njo so pri Letokruhu organizirali ekološki dogodek za skupino starejših.

Passerinvest Group je povsem češko investicijsko in razvojno podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1991 in od takrat dalje si je pridobilo veliko izkušenj pri gradnji poslovnih in stanovanjskih stavb v Pragi. Več: → www.passerinvest.cz/en

Ljubljana

Slovenski skupini *Dreamlike Neighbourhood* sta izšli iz Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, SUTŽO). Skupini so večinoma sestavljali starejši študenti in študentke arhitekture in urbanizma, priključili pa so se jima še nekateri novi člani in članice.

Sosedske skupine, ki jih je omogočala SUTŽO, so bile v obliki študijskih krožkov. Udeleženci so se sestajali enkrat tedensko. Mentorji so uporabljali različne učne metode (npr. študijski izlet, skupinska razprava, z nekaj začetne spodbude, kot so časopisni članki, slike ali video-posnetki, pogovori s strokovnjaki, srečevanje urbanistov, odločevalcev itd.) Udeleženci so se osredotočili

Slovenska univerza tretje življenjsko obdobje (SUTŽO) je krovna organizacija in je hkrati mreža univerz, razporejena po vsej državi. Trenutno ta mreža šteje 57 univerz za tretje življenjsko obdobje. SUTŽO raziskuje in ponuja izobraževanje odraslih in starejših odraslih ter organizira medgeneracijsko učenje. Slovenska UTŽO trdno verjame, da je za starejše učenje način, da ostanejo vključeni v družbo, da izboljšajo kakovost svojega življenja, da v poznejših letih življenja lahko sodelujejo z drugimi rodovi in so z njimi v dialogu. Tako izobraževanje kakor tudi kultura v poznejših letih življenja morata biti vključujoča, zavzeta in morata zagotavljati starejšim dostojno življenje. Zato izobraževanje za tretje življenjsko obdobje stopa z roko v roki z dejavnim staranjem, prostovoljstvom in dejavnim državljanstvom v skupnosti. Več informacij je na voljo na: → www.utzo.si

na različne vidike življenja starejših na omejenem mestnem območju (v soseski) in razpravljali o vprašanjih, kot so »Kako mesto in soseska vplivata nanje in kako oni vplivajo na mesto«? Ta način so dopolnjevali z metodami team-buildinga in drugimi dejavnostmi za spodbujanje izmenjave med udeleženci.

»Naši udeleženci si pripovedujejo osebne zgodbe o življenju v mestu ali njihovi soseski. Ko zaupajo drug drugemu in drugim ljudem svoje zgodbe, si ne morejo več biti tujci.«

— Dušana Findeisen,
so-mentorica sosedskih skupin

Biti viden in biti slišan

Cilj članov sosedskih skupin je bil predvsem biti viden, poslušan in slišan kot skupina, ki je navadno potisnjena na obrobje družbe. Vendar pa so cilji sosedskih skupin presegli zgolj interese skupin. Skupini z SUTŽO je zanimal vpliv na sosedske odnose in vedenje v zvezi z soseskami in mestom, lajšanje družbenih stereotipov o starosti, spreminjanje mentalitete, prilagajanje storitev in struktur, prispevanje k oblikovanju javnih politik in programov.

Ena od dveh skupin je delala na konkretnih projektih, kot so izvedba raziskovalnega projekta na območju Poljanske ceste v Ljubljani, zasnova razstave na prostem, imenovane Vizije so 2021, Mesto 65+ Med umikom in urbanostjo, na kateri so bili prikazani njihovi pogledi in spoznanja o urbanem življenju v starosti, zasnova razstave Mesto 65+ Med umikom in urbanostjo v centralni Mestni galeriji in snemanje filma o potrebah starejših in njihovih aspiracijah v povezavi s soseskami in mestom.

»Skupaj je bolje«, okrogla miza v okviru mednarodnega dogodka sosedskih skupine. V sodelovanju z revijo Outsider so člani ene izmed ljubljanskih sosedskih skupin organizirali okroglo mizo na prostem, na kateri so križali svoje misli, prepričanja in ugotovitve o kakovosti soseske in podali tudi svoja priporočila. Prireditev je bila namenjena tako povabljenim kot mimoidočim.

Foto © Janez Marolt

V Haagu so se udeleženci sosedskih skupin učili drug od drugega: spoznali so, o čem sanjajo drugi in kaj želijo.

Foto © Loes Hulsebosch

Zamisel

Projekt *Dreamlike Neighbourhood* smo namenili spodbujanju in podporanju sosedskih skupin starejših in ljudi v visoki starosti. V takšnih skupinah se udeleženci redno sestajajo in se med seboj podpirajo (ponovno) odkrivajo in prispevajo za skupino svoje zamisli in talente. Med seboj se namensko in vredno povezujejo, si dajejo moč in dejavno prispevajo k delu skupine in skupnosti.

SUTŽO je želela podpreti starejše študente pri postavitvi novih skupin ali delati z obstoječimi skupinami, ki so želele uporabiti nove načine, metode in nove ciljne skupine. Gradnja skupnosti je podprta s skupnimi dejavnostmi, temelji na skupnem delu in na pogledih ter željah starejših samih. Zbrali smo in dalje razvili ter preizkusili številne metode in pripomočke (dejavnosti), ki pripomorejo k povezovanju.

Spodbude

»Zagotoviti moramo kontekst in nadzor, medtem ko sami ostanemo zadaj«.

— Dušana Findeisen, so mentorica slovenskih sosedskih skupin

Zakaj je potrebna podpora za vzpostavitev skupnosti?

- ☁ **Sosedske skupine potrebujejo nakakšno strukturno podporo, npr. prostore za srečevanje, mentorje in tiste, ki lajšajo učenje, ki »potiskajo voz« in naredijo, da skupine delujejo.**
- ☁ **Večina potrebuje nekakšno spodbudo ali »priložnosti«, da se sreča z drugimi, npr. vprašanje, okrog katerega velja voditi razpravo, dejavnost ali program za sodelovanje ali za začetek neke dejavnosti.**

Pripovedne kavarne so dobra dejavnost za premoščanje začetne zadrege in vzpostavljajo nove in globlje povezave med ljudmi.

Foto © Letokruh

Usmeritve

Sosedske skupine so zelo odvisne od udeležencev, njihovih kontekstov, njihovih sposobnosti in vrednot ter organizacij, v katerih so dejavne. Prav tako potrebujejo tiste, ki lajšajo učenje in delovanje. Vsak od teh elementov je vir in zagotavlja določeno dinamiko, ki vsako skupino naredi edinstveno.

Skupine v projektu *Dreamlike Neighbourhood* so bile tako zelo raznolike, da so imele svoje načine gradnje skupnosti in sodelovanja. V nekaterih skupinah so raje pripovedovali zgodbe, v drugih so člani hoteli biti slišani, spet drugi so skupaj raziskovali javni prostor. Skratka: obstaja veliko načinov, kako biti skupaj, ustvarjati skupaj, se med seboj podpirati. Poglejmo različne načine za vzpostavitev sosedskih skupin:

Starejši se zberejo in se povežejo

Združevanje ljudi in oblikovanje delujoče skupine skupaj z njimi ni samoumevno. Izkušnje projekta *Dreamlike Neighbourhood* kažejo, da obstajajo nekateri načini ali metode, ki pomagajo premostiti začetne zadrege in ustvarjati (nove in globlje) povezave med ljudmi.

V Pragi in na Dunaju so se pripovedne kavarne izkazale kot primerne za ustvarjanje različnih pogledov. Pripovedne kavarne so se izkazale kot zelo koristne za skupino in njeno vidnost. Izpostavljanje talentov in zanimanj nekaterih je pomembno tudi za dobro počutje drugih.

Na Dunaju je pripovedna kavarna temeljila na dejavnem prispevanju udeležencev, denimo zgodb, ki so jih pripravili za srečanja. Med običajnim »klepetanjem« o različnih temah (npr. spomini iz otroštva, kino, soseska) so različni pogledi in osebne izkušnje postali vidni.

Da bi pritegnili nove ljudi h klepetom, so »rezultate pogovorov« nenehno dokumentirali. in jih razstavili v klubu. »Res so mi všeč naši plakati, ki visijo tam na steni. So lepi in barviti« (Hans, član sosedske skupine na Dunaju).

V Pragi je okrog božiča potekala pripovedna kavarna o skupnih tradicijah in doživljanju tradicij (glej tudi [naslednje poglavje](#)).

V Sloveniji so vprašanje »starosti« in metod, kot so npr. video posnetki, članki, študijski izleti, raziskovalno učenje, izmenjave s strokovnjaki,

spodbujali živahne razprave o starosti, socialni pravičnosti na različnih ravneh, umiku ali urbanosti starejših, o vplivu starejših na okolje in obratno, o različnih modelih staranja, ki presegajo tako imenovani varni model. Namesto tega naj se uvede tudi socialni in kulturni model staranja.

Ustvarjalne dejavnosti, kot so pripovedovanje zgodb, temelječe na risbah in recitiranju lastnih pesmi (glej eno od skupin Sanjske soseske v Haagu), so prav tako odlična spodbuda za delovanje skupine in v pomoč udeležencem ter njihovem povezovanju na različnih, tudi zelo osebnih ravneh.

V ustvarjalnih dejavnostih, kot je delavnica pripovedovanja zgodb, ki temelji na risbah ali recitiranju lastnih pesmi, se ljudje povežejo na različne načine, včasih na zelo osebni ravni.

Foto © Loes Hulsebosch

Starejši izražajo svoje poglede, prispevajo znanje in boljšajo ozaveščenost javnosti

V projektu *Dreamlike Neighbourhood* so imeli udeleženci priložnost, da izrazijo svoje poglede, da so videni in slišani. Tako je bilo moč ozaveščati tudi druge o obstoju in prispevanju starejših v različnih dejavnostih. Slednje je mogoče doseči ob pomoči medijev, srečanj tistih, ki se za posamezna vprašanja zanimajo, dogodkov v javnem prostoru.

Sosedska skupina v Ljubljani je na primer zasnovala in pripravila razstavo na prostem in razstavo City 65+ v mestni galeriji. Udeleženci projekta *Dreamlike Neighbourhood* so prispevali koncept in razvoj razstave, ki je vključevala tudi podroben pregled organizacij in institucij starejših ter zanimivih primerov participativnega urbanizma starejših in različnih primerov družbene participacije starejših.

Na otvoritvi razstave je bil prikazan dokumentarec City 65+ in udeleženci skupine so prispevali veliko zamisli, spregovorili so o svojih potrebah, prepričanjih in starosti prijaznih mestih. Udeleženci so opravili lastno raziskavo o svojih soseskah in starosti prijaznih mestih.

Še več, udeleženci z UTŽO so svoje misli predali javnosti v uličnem dogodku, ki ga je organizirala revija *Outsider*.

V Haagu je imela sosedska skupina v Bouwlustu pogovor z občinskimi politikami in spregovorila je o stvareh, ki jih potrebuje v soseski.

V Pragi je skupina obiskala eno najvišjih in največjih poslovnih stavb in se po tistem srečala z investitorjem in arhitekti. Skupina je imela priložnost predlagati nekaj zamisli za prihodnji razvoj mestnega okrožja.

Sosedska skupina na Dunaju je svoje klepete («Plauderei») preoblikovala v javni klepet («Öffentliche Plauderei») na »Dnevu čuječnosti«, ki so ga organizirali v projektu *Nachhaltiger ACHTSAMER 8*. Skupaj z udeleženci skupine je projektni tim pripravil navdihujoča vprašanja in kratke zgodbe ter obiskovalce povabil na Dan čuječnosti. Klepet je bil odprte vrste – vsi, ki jih je tema zanimala, so lahko prišli. Lahko so se ustavili in poslušali ali se usedli in se pridružili razpravi. Na ta način je »Plauderei« postal javni dogodek in dosegel je tudi prebivalce drugega okrožja.

Film **City 65+** si lahko ogledate v slovenščini ali z angleškimi podnapisi na
→ www.vizjeso16.com/videoportreti-english

Starejši raziskujejo svojo sosesko in vključujejo druge

Obstajajo različni načini raziskovanja soseske skupaj z drugimi ali brez njih. Sosedska skupina v Letokruhu je na primer raziskala različne kraje v Pragi in sledila dogodkom v urbanem okolju. Na primer, skupina je obiskala eno najvišjih in največjih poslovnih zgradb. Spoznala se je z investitorjem in kasneje z urbanisti in arhitekti. Na srečanju so udeleženci lahko predlagali nekaj zamisli za prihodnji razvoj mestnega okrožja. Skupina se je sprehodila tudi po starem mestu – na ogledu, ki ga je pripravila in vodila članica skupine. Naslednji izlet v okolje je skupino pripeljal do virtualne resničnostne sobe. Ta obisk je bil za člane sosedske skupine povsem nova

izkušnja in sprožil je dolgotrajno in živahno razpravo. Na Dan zemlje so udeleženci odšli v bližnji gozd zbirat odpadke, da bi tako izboljšali svojo sosesko. Njihova dejavnost je koristila okolju, pa tudi njim samim. Tudi ta dejavnost jim je omogočila druženje in medsebojno spoznavanje ter klepet.

Skupina s SUTŽO v Ljubljani je izbrala raziskovanje kot način odkrivanja soseske. Raziskovalni projekt se je osredotočal na preteklost, sedanost in prihodnost soseske. Udeleženci so pregledali arhivsko gradivo, zbrali so stare razglednice območja, iskali so avdio-vizualno gradivo in se sprehodili po soseski,

Vsak dan lahko doživiš drugo resničnost. Jirka »skače z nebotačnika«.

Foto © Letokruh

hkrati pa razpravljali o fizičnem in družbenem okolju ter zbrali spoznanja. Po tistem je skupina interpretirala rezultate raziskave.

Starejši se učijo drug od drugega in se medsebojno podpirajo

Sosedske skupine so odlične za učenje – učenje med seboj in od zunanjih strokovnjakov. Skupina Mandelaplain v Haagu se je izrecno želela učiti, na primer o zdravstvenem varstvu. Hotela se je učiti digitalnih spretnosti, se poučiti o prihrankih in o tem, kako se povezati med seboj. Za svojo »skupino dejavnosti« so si udeleženci želeli manj govorjenja in več dejavnosti (npr. kuhanje, igre, delo z digitalnimi napravami) predvsem zato, ker so njihove jezikovne spretnosti omejene. Možno pa je, da stvari razložijo drug drugemu, če je potrebno.

»Želim se učiti in spoznati prebivalce drugih sosesk«.

— Jamal, član sosedske skupine

Obisk virtualne igralne sobe je udeležencem sosedske skupine v Pragi odprl pogled na povsem novo področje. Ta izkušnja je kasneje pripeljala člane skupine v dolgotrajno in živahno razpravo tako v skupini kot v skupnostih, ki jim ti starejši pripadajo.

Foto © Letokruh

Udeleženci so si bili v pomoč tako, da so med seboj izmenjali znanje in pripovedi o svojih življenjskih izkušnjah.

Foto © Loes Hulsebosch

Starejši so ostali v stiku tudi v času »fizične distance«.

Pandemija je bila izziv – ne samo za projekt, ampak tudi za sosedske skupine. Ekipe so morale iskati nove načine za stik in ostati v stiku – načine, ki bodo lahko v pomoč tudi v prihodnosti (brez pandemije).

Na Dunaju je bilo na primer treba zaradi covid-19 odložiti na kasneje zamisel o pripovedni kavarni. Toda kako bi lahko projektni tim ostal v stiku z udeleženci in jih dejavno vključeval? Projektni tim je izbral telefon kot najboljšo možnost in »potujoče zgodbe« z ljudmi, ki so si želeli sodelovanja. Te zgodbe so se spremenile v kratke članke, ki jih zdaj uporabljamo v pripovednih kavarnah. To se je zgodilo, čim je bilo srečanje v živo znova mogoče.

V Pragi so udeleženci ostali v stiku ob pomoči WhatsAppa. Projektni tim je organiziral tudi spletne dejavnosti (npr. spletno telovadnico). Projektna skupina je opazila, da lahko sosedska skupina »raste skupaj« ob pomoči digitalnih sredstev in ob uporabi teh v »resničnem življenju« za tesnejše povezovanje in skupno delovanje. To potrjujejo tudi izkušnje v Haagu: eden od udeležencev je sleherni dan preko WhatsAppa celotni skupini pošiljal navdihujoč pregovor in s tem je vsem polepšal začetek dneva.

Kot ste že lahko ugotovili, naš projekt obsega precej različna okolja, organizacije in ljudi. Kljub raznolikosti pa so naše izkušnje podobne in želimo jih posredovati vsem, ki jih zanima, kako začeti s skupnostnimi dejavnostmi skupaj s starejšimi.

Udeleženci projekta Dan čuječnosti so vodili pripovedno kavarno in spodbujali medgeneracijsko razpravo o »sanjskih« sosekah na živahnem trgu v 8. dunajskem okrožju.

Foto © queraum

Besede so pomembne

Besede so pomembne. Preproste in navdihujoče besede prinašajo sporočilo: »Ne skrbite, zmogli boste! Tukaj ste dobrodošli!«

Primeri

- 🌐 Nemška beseda »Plauderei« poimenuje skupinske dejavnosti, pomeni pa »neformalni klepet« – nekaj, v čemer lahko sodeluje kdorkoli.
- 🌐 Na Nizozemskem so za napoved projekta uporabili besedo »Droomwijk«. To je zbudilo radovednost mnogih: »Zakaj Droomwijk?« Ta izraz je v močnem nasprotju s soseškami, ki običajno ne veljajo za »sanjske«. Sprožil pa je veliko vprašanj in odzivov: »Ali lahko postane soseška sanjska soseška?« »Lahko naredimo kaj glede tega?« »Kako lepo je gledati na soseško in ljudi na tako pozitiven način!« (Ria, udeleženka v Haagu)

Strukture pomagajo

Včasih je dobro začeti kaj novega. Naše izkušnje kažejo, da je v resnici zelo koristno uporabiti obstoječe strukture (npr. skupine), kjer se ljudje srečajo in tja prinašajo nove spodbude in zamisli. Nekaj vsebine ali neformalni klepeti v začetni fazi pomagajo krepiti zaupanje novincev v že obstoječe skupine.

Toda »struktura« se lahko nanaša na kaj manjšega – npr. na stvari ali dejavnosti – kako »biti« v novi situaciji, kot je mogoče videti iz izkušenj v Pragi.

Ljudi povezujejo zgodbe

«Sleherna tema vsebuje ves svet».

— Gert Dressel, zunanji sodelavec v Avstriji, vodja projekta Nachhaltiger ACHTSAMER 8. in strokovnjak za Mrežo Skupnostni skrbniki.

Oblike pripovedi udeležencem pomagajo odkrivati, kar jim je skupno ali kar jih dela različne. Teme pripovedi so (domala) drugotnega pomena.

Teme, ki so udeležencem skupne, a različno povedane (npr. otroštvo, potovanje, hrana), so dobro izhodišče za oblike pripovedovanja zgodb. Aktualni dogodki so prav tako zanimiva tema, na primer uvedba kodeksa COVID QR, vojna v Ukrajini,

Primer

 V haaškem Transvaaleu že dolga leta deluje skupina starejših migrantov iz Maroka. Po mnenju tistih, ki delajo v skupnostnem centru, ti niso potrebovali ničesar. Ko smo jim zagotovili platformo znotraj Dreamlike Neighbourhood, da bi tam pripovedovali svoje zgodbe in se skupaj učili o zdravju, jeziku in digitalnih spretnostih ter izmenjali svoje znanje o mestu, pa so si dejansko želeli veliko! V naši skupini so se počutili priznani kot skupina in našli so prostor zase kot posamezniki: »Sem pod velikim pritiskom. Ko sodelujem tu, se počutim zelo resno.« (Abas, udeleženec v Haagu) Skupina je postala redna »skupina dejavnosti« v okviru programa Srečanja v Haagu (Haags Ontmoeten).

Primer

 V Pragi je prvo srečanje skupine očitno potrebovalo nekakšno strukturo ali »rdečo nit«. V ta namen so udeležence prosili, naj prinesejo slike iz otroštva. Izkazalo se je, da so fotografije odlično izhodišče za živahno razpravo, saj so se udeleženci počutili varne in so se zlahka razkrivali drugim.

prenova mestnega predela, dogodki v soseski ali osebne izkušnje v preteklem tednu. »Od točke zdaj, greš dalje do točke spominov in po tistem do točke prihodnosti.« (Bea, udeleženka v Haagu)

Kam v Ljubljani? Razstava sosedskih skupin je potekala na enem od glavnih trgov v mestu. Razstava na prostem je omogočila poklicnemu in splošnemu občinstvu, da se spoznata s kakovostnim urbanim okoljem, kot si ga zamišljajo starejši glede na svoje izkušnje in lastne raziskovalne rezultate. Dogodek je postal del kampanje za prepričevanje javnosti na SUTŽO in je bil izjemno dobro "pokrit" v nacionalnih medijih.

Foto © Meta Kutin

Primeri

- 🌐 Na Nizozemskem so bili udeleženci sosedske skupine v Bouwlustu zelo raznoliki. Njihova kulturna ozadja in zanimanja so se močno razlikovala. Vsaka zgodba je bila izhodišče za živahen dialog o življenjskih vprašanjih. Na primer, neka gospa je govorila o knjigah, ki jih je napisala, in nek gospod o svojih risbah in slikah. Udeleženci so jima z zanimanjem in spoštljivo postavljali vprašanja. V teh pogovorih se niso ogibali težkih tem in trenutkov ranljivosti. »Ti pogovori so mi v veliko zadovoljstvo, se jih tako zelo veselim.« (Paul, udeleženec v Haagu).
- 🌐 Na Dunaju je pandemija covid-19 onemogočila srečanja iz oči v oči in tedaj so bili telefonski pogovori o potovanjih najboljši način stika z udeleženci. Pogovori so se običajno začeli s spomini na potovanje, vendar so privedli do številnih drugih pomembnih vprašanj (npr. kako odkriti nove stvari v vsakdanjem življenju).

Tradicije zbližujejo

Tradicije so posebni načini praznovanja, kuhanja ali plesa. Ljudi zbližajo – bodisi zato, ker so si njihove tradicije podobne bodisi – nasprotno – ker ne vedo veliko o tradicijah drugih, pa se radi učijo drug od drugega in kljub raznolikosti odkrivajo skupen jezik.

Primer

- 🌐 V Pragi je okoli božično-novoletne tradicije potekala kavarna za pripovedovanje zgodb. Decembra je stekla v Dobroklubu. Udeleženci so svoje božične spomine, božične tradicije in različne načine praznovanja doživljali s svojo družino tam, kjer živijo. Skupaj so pekli božične piškote in peli pesmi, ki jih je spremljal zvok harmonike. Eden od udeležencev je celo napisal pesem za to priložnost.

Spontane zamisli lahko pomagajo premostiti začetno zadrego v skupini

Seveda je koristno pripraviti in skupinam predati nekaj spodbud in zamisli. Včasih so spontane zamisli, rojene v danem trenutku, vredne in pomagajo združiti ljudi.

Skupine odkrivajo svoje poti in rastejo

»Zelo zanimivo je bilo videti, kako skupine rastejo«!

— Loes Hulsebosch,
projektna partnerica in
članica

Krepiti nove skupnosti, obnavljati obstoječe skupnosti ali uvesti novince, ki ne pričakujejo, da bodo imeli v skupini dejavno vlogo, je postopek, ki se ne more zgoditi hitro. Traja! To ni tek, marveč dolg pohod na vetru, ki se sestoji iz številnih majhnih, a vseeno dragocenih korakov. Pustite, da vas vodi skupina! Mnogi starejši čutijo, da niso več pomembni. Potrebno je veliko potrpljenja, da jim pokažemo, da so pomembni in da bogatijo svoje okolje. Gre za razvojni proces. Da starejši spregovorijo o tem, da so negotovi ... za to sta potrebna čas in varno okolje.

Primer

 V enem od pripovednih popoldnevov v Pragi je spontana zamisel sprožila razpravo o potovanju v času komunizma. Udeleženci so izmenjali spomine in se smejali, saj so bile njihove izkušnje dotlej še neizrečene. V pogovoru o svojih spominih so udeleženci zaznali skupno preteklost.

Primeri

 V Haagu so se projektni partnerji občasno počutili zavrjnene, saj se je zdelo, da skupine program, ki so ji ga ponudili, ne zanima ali pa je prišlo na srečanje le malo ljudi. Ko so ti pričeli postavljati vprašanja, pa se je dalo slutiti, da informacije o skupini širijo na svoje skupnosti.

 V vseh sosedskih skupinah so potrebovali več srečanj, preden so udeleženci izrazili željo, da bi bili v stiku s še drugimi v soseski. Udeleženci v skupini so si morali najprej zaupati in po nekaj sestankih so bili pripravljeni narediti korak navzven in se srečati z drugimi.

Snežena kepa

Delo s skupino pomeni delo z veliko več ljudmi kot le s tistimi v skupini. Številni udeleženci svoje izkušnje ali nove informacije, pridobljene s skupinskimi dejavnostmi, širijo med prijatelje, družinske člane, sosede, delavce v skupnosti in na občini. Skupinske dejavnosti tako postanejo nekakšna valeča se snežena kepa, kar pomeni, da se ta »veča« in dobi večji vpliv, ker se »vali«.

Primeri

- 🌐 **Starejša članica sosedske skupine v Ljubljani je odprla vprašanje javnih stranišč (število, razporejenost, dostopnost). Svojo družino je spodbujala, naj pozorno spremlja stanje v svojih soseskah. Tako ji je sin poslal fotografije nekaterih starosti prijaznih stranišč v Kanadi. V Ljubljani pa je starejše člane sosedske skupine revija *Outsider* znova povabila k sodelovanju s prošnjo, da naj izrazijo svoje mnenje o vprašanju zelenih površin v mestu.**
- 🌐 **V Pragi je ena od članic, prostovoljk organizacije *Letokruh*, ki skrbi za fizično ovirano gospo, to pripeljala na srečanje sosedske skupine in jo vključila v delo skupine.**
- 🌐 **Na Dunaju so nekateri udeleženci dejavno propagirali »Plaudereien« klicali obiskovalce kluba ter jih povabili ali celo prepričali, da naj pridejo. »Danes me je poklicala udeleženka in je rekla, da se moram izvleči iz osamljenosti in priti sem. Prav ima, to je dobro zame!« je dejala Eva, udeleženka sosedske skupine na Dunaju.**
- 🌐 **V Haagu člani sosedske skupine v Transvaale delujejo kot ambasadorji v svoji skupnosti. Družinske člane, prijatelje in sosede obveščajo o vprašanih, ki se obravnavajo v skupini (npr. zdravje, podporne storitve). V Bouwlustu se zdaj skupina še vedno sestaja v lokalnem centru za sestanke. Ljudje, ki že 40 let živijo v soseski, še nikoli niso bili v centru za sestanke, preden so se pridružili skupini.**

Prepoznavnost krepki in navdihuje

Prepoznavnost sosedskih skupin ima več funkcij: prvič, kaže, da so starejši viden in pomemben del civilne družbe in da imajo mnenje o razvoju sveta, v katerem živimo. Drugič, navdihuje druge in jim daje moč, da se pridružijo. Predstavitev skupinskih aktivnosti na družabnih omrežjih (npr. Instagram, Facebook, LinkedIn) zelo preprosto razširi informacije v ustrezne skupnosti. Obstaja pa še veliko drugih načinov, kako postati viden, npr. s članki v lokalnih časopisih, letaki, kratkimi video posnetki, srečanji v javnem prostoru (glej zgoraj) ali razstavami.

In nenazadnje, biti viden je pomembno, kajti včasih v drugih zagledamo sebe. Vidni dosežki (npr. razstave, filmi, videoposnetki) ali medijsko poročanje pomagajo, da starejše vidijo drugi – npr. vrstniki, družine, prijatelji, deležniki, oblikovalci politik – in tako se poveča samozavest skupine.

Udeleženci sosedske skupine v klubu upokojencev Hofferplatz na Dunaju v kratkem videu predstavijo svoje poglede na »Plaudereien« (klepet). Po začetni nejevernosti so vidno uživali v snemanju. Video:

→ www.youtube.com/watch?v=GlrLJ-_jcKY

Foto © queraum

Primer

🌐 Na začetku projekta so bili udeleženci v Ljubljani in na Dunaju negotovi, če bodo njihovi pogledi na soseske zanimivi za druge, a gledanje »njihovih« videoposnetkov, videnje »njihovih« portretov, razstavljenih na javnih mestih, branje njihovih zgodb v lokalnem časopisu in zanimanje nacionalnih medijev za »njihovo« zgodbo, jim je vtilo ponos.

Premik v javni prostor

Skupne dejavnosti, ki potekajo javno, niso koristne le za raziskovanje soseske, ampak tudi za razvoj občutka moči skupnosti in skupine. Poleg tega te vrste dejavnosti prispevajo k prepoznavnosti starejših v javnem prostoru, kar je pomembno za razvoj starosti prijaznih mest.

Primeri

- 🌐 V Pragi so obiski javnih krajev in novih četrti privedli do tega, da so se udeleženci dojemali kot »vidni« in del družbe. Za mnoge starejše ni običajno, da bi preživeli čas na javnih krajih, da gredo v (nove in šik) restavracije ali da bi raziskovali nove mestne četrti. V skupini znancev pa se starejši počutijo dovolj samozavestni, da preizkusijo nove stvari in si izoblikujejo mnenje.
- 🌐 V Haagu so si udeleženci razširili obzorja, ko so vstopili v drugo sosesko in so tam sodelovali z drugimi. Izkušnje so jim pokazale, da obstajajo še druge skupine, ki so jih toplo sprejele in jih cenijo, preprosto takšne kot so, kar je bilo za njih dragoceno spoznanje.
- 🌐 Ker udeležence v Ljubljani zanima vprašanje javnega prostora, to vprašanje raziskujejo, o njem razmišljajo in govorijo. Izmenjali so med seboj izkušnje v zvezi s kraji, stopnicami, javnimi stranišči ali zelenimi površinami v mestu. V tem okviru so razpravljali tudi o enakosti spolov v starosti in v javnem prostoru.

Spodbujanje in pridobivanje moči

Biti skupaj z drugimi, biti viden in slišan, je neizogibno potrebno za dejavno sodelovanje in pripravljenost starejših, da prispevajo za skupnost. To je tudi splošno načelo projekta Dreamlike Neighbourhood. Projektni timi so s svojim delom ustvarili priložnosti za sodelovanje.

Primer

🌐 V Pragi se je sosedska skupina sestala z enim od arhitektov velike poslovne stavbe v bližini klubske hiše. Na tem srečanju se je razvila živahna razprava o zamislih starejših glede soseske. Zamisli so kasneje posredovali investitorju. Nekatere zamisli: nove stavbe, naj bi bile večnamenske (da bi imeli živahen javni prostor), zelene površine s klopmi, drevesi itd., izobraževalni park za starejše, mirni kotički z osvežilnicami, izboljšan sistem za elektronsko podpisovanje z vgrajeno digitalno podporo.

Bodite prožni, poskusite nove reči

Pri so-organizaciji ali moderiranju skupine je pomembno, da smo odprti in prožni. To je ključnega pomena! Moderatorji in udeleženci imajo lahko povsem drugačne zamisli glede zanimivih dejavnosti. Skupine bi bilo treba podpreti pri iskanju »njihovih« dejavnosti, takšnih, ki ustrezajo »njihovim« zanimanjem in potrebam. Na ta način se udeleženci bolje spoznajo med seboj, prevzamejo vlogo so-ustvarjalcev skupine in se vzajemno učijo.

V Pragi so udeleženci obiskali novo zgrajeni del mesta in svoje zamisli za sosesko so predali arhitektom. Zaradi takšnih srečanj se udeleženci sosedske skupine počutijo vidni, spoštovani in slišani.

Foto © Letokruh

Primeri

- 🌐 V Avstriji smo se morali povsem odpovedati načrtom o tem, kako bomo začeli delati s sosedsko skupino. Namesto da bi organizirali informativni dogodek, predstavili letak o projektu in zbrali začetne zamisli o tem, kaj bi bilo možno narediti, smo skupaj popili skodelico kave, se malo pogovarjali in tako določili vprašanja, ki bi utegnila biti udeležencem zanimiva. Tako smo prišli do zamisli, da pričnemo s pripovedno kavarno.
- 🌐 V Haagu so se vloge znotraj skupine kar naprej spreminjale. Včasih je moderator prišel do zamisli, drugič spet so starejši predlagali temo ali način dela moderatorjem. Kot moderator moraš biti prožen in dati prostor udeležencem. V Haagu udeleženci radi prinesejo kakšen sprožilec pogovora, na primer pesem, ki so jo napisali, sliko, ki so jo naredili, ali predmet iz svojega domovanja, na katerega se navezuje kakšna zgodba.
- 🌐 V Pragi eden od udeležencev vodi druge na obhod mesta, zlasti v zgodovinske predele mesta. Vodilno vlogo je prevzela ena od udeleženk, ki je pripravila načrt za prihodnje obiske. Način, kako udeleženci skupaj odkrivajo svoje mesto, spodbuja druge, da se jim pridružijo.

Izpustite jih

V idealnem primeru skupina čez čas lahko obstaja samostojno – brez zunanje opore organizatorja ali moderatorja skupine. Če se to zgodi, vedite, da je bilo vaše delo uspešno. Pustiti skupino, da gre po svoje, ni zmeraj preprosto.

Najpogosteje trajanje skupine zagotovimo tako, da se ta umesti v neko organizacijo ali gibanje, ki lahko podpre skupinske procese. Ker številne skupine potrebujejo prav takšno oporo, pa tudi moderatorja ter varno in udobno okolje za srečanja, je takšna rešitev priporočljiva.

Primeri

- 🌐 V Haagu sta obe sosedski skupini zdaj vključeni v program občine Haags Ontmoeten. To pomeni, da so jima na voljo strukturna sredstva. Tako se je v času projekta začela nova skupina v novi sosesčini (Benoordenhout).
- 🌐 V Pragi je sosedska skupina začela delovati sama brez vodje sanjske soseske, ker si udeleženci želijo pogostejših srečanj. Za obisk gledališča uporabljajo različne komunikacijske kanale (e-pošto, telefon, WhatsApp), organizirajo ogled mesta ali poučevanje pletenja za nove člane.

Pripomočki in ciljne skupine

V prejšnjih poglavjih smo večkrat omenjali različne pripomočke in dejavnosti, ki so nam pomagali, da smo skupaj s starejšimi ustvarili žive sosedske skupine. V naši spletni zbirki virov jih podrobneje opisujemo in jih želimo ponuditi posameznikom in organizacijam, ki želijo:

- ☁️ združiti (starejše) ali,
- ☁️ pomagati članom skupin, da izrazijo svoje zamisli in poglede,
- ☁️ motivirati člane skupin, da znova odkrijejo svojo sosesko,
- ☁️ navdihniti člane skupin, da se smiselno in povežejo med seboj,
- ☁️ uvesti nove dejavnosti, ki ustrezajo temu, kar skupino zanima in da sodelujejo v njih.

Ker so v projektu *Dreamlike Neighbourhood* sodelovali predvsem starejši, smo pripomočke razvili za njih in jih preizkusili s tem ciljnim občinstvom, četudi so pripomočki primerni tudi za medgeneracijske skupine.

Naš način

Zbirka spletnih virov je nastala iz primerov, ki smo jih zbrali v našem projektu. Vse pripomočke in dejavnosti so soustvarjali projektni timi in udeleženci sosedskih skupin. Izkušnje smo poskušali preoblikovati v praktične »nasvete in namige«, ki so lahko v pomoč.

Partnerji in njihovo okolje v našem projektu so bili precej raznoliki, raznolikost pa se zrcali tudi v pripomočkih v naši spletni zbirki virov. Kategorizirali smo vire glede na cilje in kakor sledi:

Dejavnosti ali metode glede tega kako:

- ☁️ povabiti ljudi, da se zberejo in vzpostavijo medsebojne povezave,
- ☁️ narediti, da ljudje izrazijo svoje poglede, da prispevajo svoje znanje in ozaveščajo druge,
- ☁️ raziskovati soseske in vključiti druge, se vzajemno učiti in podpirati drug drugega,
- ☁️ ostati v stiku – tudi v času »fizične razdalje«.

Zbirka spletnih virov je na voljo v angleščini, nemščini, slovenščini, nizozemščini in češčini na spletni strani projekta.

Partnerji v projektu *Dreamlike Neighbourhood*

Dreamlike Neighbourhood je projekt v programu Erasmus+. Potekal je od decembra 2020 do novembra 2022. Projekt so izvedli partnerji iz petih evropskih držav:

Avstrija (koordinacija)

queraum. cultural and social research
www.queraum.org
Anita Rappauer & Susanne Dobner
rappauer@queraum.org,
dobner@queraum.org

Belgija

AGE Platform Europe
www.age-platform.eu
Ilenia Gheno
ilenia.gheno@age-platform.eu

Češka republika

Letokruh, z.ú. w
www.letokruh.eu
Vlad'ka Dvořáková & Katka Karbanová
vladka@letokruh.eu, katka@letokruh.eu

Slovenija

Slovenska univerza za tretje življenjsko
obdobje
www.utzo.si
Meta Kutin, Dušana Findeisen,
Urška Majaron
meta.kutin@gmail.com,
dusanafindeisen1@gmail.com,
info@univerzatri.si

Nizozemska

AFEdemy, Academy on age-friendly
environments in Europe
www.afedemy.eu
Willeke van Staalduinen
willeke@afedemy.eu

www.dreamlike-neighbourhood.eu

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni potrditve vsebine, ki izraža le mnenja avtorjev, in Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

